

INTRODUCERE

Familia contemporană acoperă astăzi realități diferite de cele din epocile trecute, reprezentând mai mult un „barometru” decât un „depozitar” al schimbărilor sociale (Mihăilescu, 1999). Funcțiile ce revin familiei contemporane sunt: biologic-sexuală, de procreare, psihoafectivă și funcția educațională (Ciupercă, 2000). Prin intermediul funcției educaționale părinții exercită asupra copiilor diferite acțiuni cu scopul influențării formării lor pentru viață, ținând cont de anumite obiective/dimensiuni: dezvoltarea fizică, intelectuală, morală, religioasă, spirituală, moral-civică și estetică (Mitrofan, 1991).

Cercetătorii din întreaga lume sunt tot mai preocupați de studierea relației dintre stilurile parentale – strategii specifice folosite de părinți în creșterea și educarea copiilor și inteligența emoțională – o combinație dintre abilități cognitive și trăsăturile de personalitate ale părinților ce poate contribui la o mai bună înțelegere a influențelor acestora asupra interacțiunii părinte-copil și la adaptarea stilurilor parentale în funcție de nevoile psiho-sociale ale copilului.

În urma evaluării relației dintre factorii parentali (atitudini materne, mediul familial) și inteligența emoțională a mamelor (*emotional quotient* – EQ) și EQ a copiilor preșcolari (Ulutaș & Omeroglu, 2012), s-a constatat că nivelul crescut al EQ materne, atitudinile pozitive și atmosfera familială caldă cresc nivelul EQ al copiilor. Studiile privind influența stilurilor parentale asupra dezvoltării socio-emoționale și academice a studenților (Yuen, 2015) au arătat un efect semnificativ pozitiv al stilului autoritar al părinților asupra studenților chinezi.

Cercetarea influenței stilurilor parentale asupra dezvoltării personale și a stimei de sine a studenților (Hirata & Kamakura, 2018) a arătat că stilul parental competent determină creșterea nivelului stimei de sine la fete, iar stilul autoritar a influențat disponibilitatea pentru

schimbare, iar cea a corelațiilor dintre practicile parentale și indicatorii de adaptare ai adolescenților în manieră ecologică (Sorkhabi & Middaugh, 2018) a evidențiat că întăririle pozitive au determinat adaptare pozitivă, stimă de sine crescută, performanțe academice crescute, au diminuat conflictele, implicare familială. Referitor la reglarea emoțională în funcție de stilul parental al mamelor copiilor preșcolari (Bahrami & all, 2018), s-a concluzionat că părinții (mamele) cu stil parental competent utilizează strategii de reglare emoțională eficient, utilizând suprimarea și reevaluarea cognitivă.

Influența factorilor socio-demografici asupra stilurilor parentale ale copiilor de vârstă școlară mică în India (Hasin *et al.*, 2019) a arătat că stilul parental a avut corelații semnificative cu statutul de angajat/somer al părinților, cu statutul marital al părinților, vârstă. Studiul gradului în care fiecare stil parental prezice inteligența emoțională a copilului, severitatea stresului psihologic în rândul copiilor dintr-o regiune a Nigeriei (Olutope *et al.*, 2019) a concluzionat că stilurile competent și autoritar sunt predictorii puternici ai EQ, în timp ce stilul permisiv este un predictor slab al EQ, însă reprezintă un puternic predictor al suferinței psihologice a participanților la studiu.

Cercetarea influenței stilurilor parentale ale părinților cu un nivel înalt de educație asupra inteligenței emoționale a copiilor preșcolari (Isha & Mamat, 2019) a arătat că părinții cu studii superioare cu un stil parental permisiv au o influență pozitivă asupra EQ a copiilor.

Într-un studiu efectuat în Iran (Vafaenejad *et al.*, 2019), factorii psihologici care influențează stilurile au fost împărțiți în două grupe: factori care se referă la părinți (starea de sănătate mentală, autoeficacitate, stres, trăsături de personalitate, traume din copilărie, satisfacție conjugală, stil de atașament, stil parental perceput, abuz de substanțe) și factori care se referă la copii (dezvoltarea copilului și dizabilitățile mentale, temperamentul, anxietatea). Rezultatele studiului au demonstrat că disfuncțiile factorilor parentali pot avea efecte negative asupra

copiilor, precum disfuncțiile factorilor care se referă la copii îi pot influența negativ pe părinți.

În România, un studiu recent a analizat asocierile dintre stilurile parentale și influența consumului de alcool la minori (Birdwel *et al.*, 2014) concluzionând că părinții alcoolici au caracteristici ale stilurilor parentale autoritar și neglijent, consumul de alcool reprezintă un tipar transmis între generații. Studiul referitor la relația dintre tipurile de atașament și stilurile parentale în relația părinți–copii (Nanu & Nijloveanu, 2015) a identificat corelații pozitive între tipul de atașament securizant și stilul parental competent și corelații negative între atașamentul anxios și stilul permisiv, dar nu și între atașamentul evitant și vreun tip de stil parental.

S-a identificat doar un singur studiu românesc care a abordat relația dintre diferitele stiluri parentale, competența parentală și inteligența emoțională a părinților (Belean & Năstasă, 2017) ale cărui rezultate au arătat corelații pozitive semnificative între stilul parental democratic și EQ a părinților participanți, între EQ și competența parentală și cu cei cinci factori ai modelului (Glăveanu & Creangă, 2009), între competența parentală și stilurile democratic și permisiv.

Cu toate acestea, nu am identificat studii care să abordeze studiul relației dintre diferitele stiluri parentale și inteligența emoțională a părinților care au copii în învățământul primar, cu participarea directă a părinților la studiu, nici din mediul rural, nici din mediul urban din România, dar nici statistici internaționale pe această temă.

Cercetarea noastră își propune să studieze relația dintre diferitele stiluri parentale și inteligența emoțională a părinților din învățământul primar de la școlile din orașul Milișăuți, județul Suceava, să identifice corelații dintre unele dimensiuni ale stilurilor parentale: conectare, acordarea autonomiei, ostilitate verbală, punitivitate, coerciție) și inteligența emoțională, dintre nivelul de educație și inteligența verbală, analiza diferențelor dintre medii la inteligența emoțională și la stilurile

parentale, în funcție de genul respondenților pentru a putea înțelege cum influențează stilurile parentale inteligența emoțională a părinților participanți la studiu, precum și contribuția variabilelor demografice luate în considerare în cadrul relației dintre stilurile parentale și inteligența emoțională globală a părinților.

Rezultatele înregistrate în urma desfășurării cercetării oferă date statistice și corelații semnificative între variabilele studiului ce pot conduce la înțelegerea cauzelor care conduc la practicarea diferitelor tipuri de comportamente specifice stilurilor parentale competent, autoritar și permisiv și a cauzelor care au condus la înregistrarea nivelelor scăzute și medii ale inteligenței emoționale, la identificarea posibilelor explicații logice legate de invalidarea unora dintre ipoteze. De asemenea, studiul oferă informații statistice de interes pentru alte cercetări mai vaste pe această temă pentru studenți, profesori la toate nivelele de învățământ din România, posibile consecințe ale practicării diferitelor stiluri parentale asupra sănătății psihologice, a inteligenței emoționale și a performanțelor academice ale elevilor, precum și a contribuției inteligenței emoționale parentale în modelarea personalității copiilor, astfel încât să-și poată dezvolta competențele emoționale la nivele peste medie, cât mai ridicate, începând chiar din copilărie.

CAPITOLUL 1. REVIEW AL LITERATURII

1.1. STILURILE PARENTALE

1.1.1. Importanța *parenting*-ului

Parenting-ul sau *parentajul* reprezintă o activitate complexă care se referă la procesul prin care părinții îi îngrijesc pe copii până când aceștia ajung la nivelul de maturitate necesară pentru a avea grijă de ei înșiși, precum și la responsabilitățile sociale ale acestora față de copiii lor (Meridian Websterv Learners Dictionary.com). Înțelegem că *parenting*-ul este un proces de socializare prin care părinții își transferă valorile culturale, credințele, tradițiile și normele, precum și alte comportamente dezirabile din punct de vedere social și cultural copiilor, adolescenților și tinerilor adulți pentru a fi buni cetățeni și pentru a atinge competențele adulților. *Parenting*-ul include mai multe comportamente specifice care acționează independent și împreună pentru a influența rezultatele copiilor. Deși vorbitul sau cititul cu voce tare de către părinți poate influența dezvoltarea copiilor, dacă ne uităm la orice comportament specific al părinților, izolat, acesta poate fi înșelător (Darling, 1999).

Un *parenting* este eficient atunci când favorizează dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale copiilor din perspectiva unui aport semnificativ al acestora în cadrul societății și determină ca viața lor să fie fericită (Grusec *et al.*, *apud* Rusu, 2017).

Creșterea abuzurilor asupra copiilor, neglijarea lor, problemele de comportament, delincvența și crimele au atras o atenție sporită asupra *parenting*-ului și o necesitate stringentă a educației parentale (Taylor *et al.*, 2000). Cercetările arată că un parentaj negativ determină efecte negative reale, iar unul pozitiv, bun, are efecte extrem de benefice asupra sănătății copiilor. Studiile au demonstrat că parentalitatea incorectă corelează pozitiv cu abuzurile asupra copiilor, iar lipsa parentalității pozitive conduce la probleme sociale, emoționale și

intelectuale în rândul copiilor (Sea *et al.*, 2014, Burlaka, *et al.*, 2017). Abilitățile inadecvate ale părinților reprezintă un factor de risc pentru maltratarea și violența împotriva copiilor (Tolan *et al.*, 2006).

Unii specialiști au observat că în prezicerea stării de bine a copiilor sunt mai puțin importante practicile specifice parentale față de modelul general de *parenting*, majoritatea specialiștilor având ca bază a descrierii modelului general de *parenting*, conceptul Dianei Baumrind al stilului parental (Darling, 1999), prin stil parental general înțelegându-se un tipar larg de practici și atitudini parentale ce asigură fondul emoțional în care comportamentul părintelui este interpretat și exprimat de copii (Rhee, 2008).

1.1.2. Stilurile parentale – definiții

Constructul de *stil parental* este utilizat pentru a surprinde variații normale ale încercărilor părinților de a-și controla copiii și a socializa cu aceștia (Baumrind, 1991 *apud* Darling, 1991; Lightfoot *et al.*, 2009), pentru a defini reflecția relațiilor dintre părinți și copii și a calităților dintre aceste relații, atașamentul emoțional în care părinții își sprijină copiii și adolescenții (Darling & Steinberg, 1993), reprezintă modalitățile adoptate de părinți în creșterea copiilor care vor avea un efect asupra dezvoltării personalității acestora (Akthar, 2012), un complex de strategii utilizate de părinți pentru a controla comportamentele copiilor (Vafaeenejad *et al.*, 2019).

Diferențiind parentalitatea de stilul parental, Turliuc (2007) arată: „conduitele parentale specifice sunt mai puțin importante în predicția bunăstării fizice și psihice ale copilului, comparativ cu *pattern*-urile mai largi ale parentalității numite și stiluri parentale”.

1.1.3. Tipologii ale stilurilor parentale

Tipul de stil parental se stabilește în funcție de tipologiile luate drept criteriu:

a) *unidimensionale* sau b) *bidimensionale*.

Tipologia unidimensională ia în considerare modalitatea de exercitare a *autorității* și este reprezentată de modelul lui Lewis (1939) care propune trei stiluri: *democratic*, *autocratic* și stilul *laisser-faire*, de tipologia lui Schaefer care diferențiază: stilul *democratic-cooperant*, stilul *indulgent*, stilul *autorizat* și stilul *neglijent/indiferent*, ca reprezentări ale stilurilor de conducere în medii organizaționale (Orîndaș, 2018). Acestora li se alătură Philippe Malrieu care are o altă clasificare a stilurilor parentale: stilul *stimulator*, stilul *securizant-protector* și stilul *laisser-faire* (Solovei & Eșanu, 2007).

Tipologia bidimensională ia în considerare dimensiunile: *afectivitate*, referindu-se la securitate/insecuritate și *autoritate* din punct de vedere al controlului, al toleranței, al permisivității, reprezentată de sociologul francez Lautrey care stabilește, în funcție de structura internă a familiei, trei stiluri educative (parentale): *suplu/flexibil*, *rigid și slab* (Stănciulescu, 1997).

Adler stabilește trei tipuri de stiluri parentale, referindu-se la relația părinte-copil: *hipertolerant*, *rejectiv*, *adaptativ*. Acesta consideră că mama este „figura” care joacă rolul esențial în viața copilului, formarea și dezvoltarea sentimentelor sociale, precum și al atitudinii cooperante pentru viața de adult a acestuia (Macsinga, 2015).

Cercetările pe tema pluralismul stilurilor educative au sintetizat organizarea acestora în funcție de două direcții (Kellerhals & Montandon, 1991 *apud* Stănciulescu, 1997):

- a) *direcția autoritate/liberalism* sau *constrângere/permisivitate*;
- b) *direcția dragoste/ostilitate* sau *atașament/respingere*

Stănciulescu (1997) ia în considerare pentru *prima axă* indicatori referitori la:

- limitele și constrângerile pe care le impun părinții pentru activitățile copiilor;
- responsabilitățile acordate copiilor;